

Parental alienation: Foreldrefientlig-/fremmedgjøring

Hva kjennetegner PA/PAS?

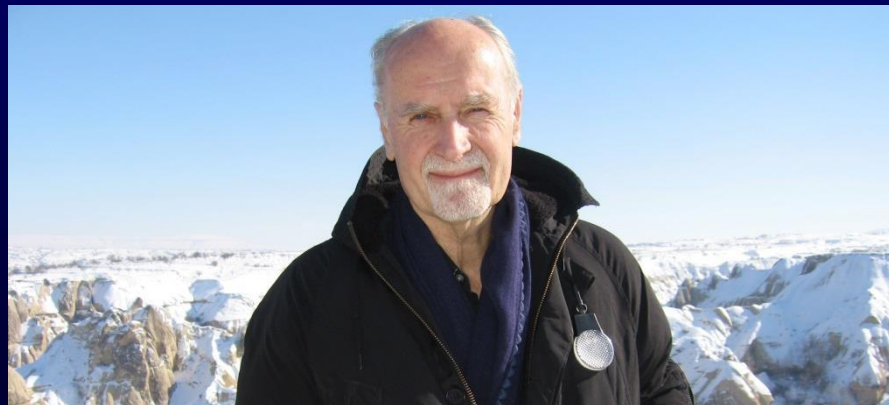
Hvordan oppstår det?

Hvordan kan vi forstå det som skjer ?

Hva med rettslig familiegjenforeningsterapi R-FGT ?

Overlege og spesialist i psykiatri Terje Torgersen, Bærum

Scandic Victoria Hotel den 16. desember 2014

Parental alienation (PA)

- En medisinsk til stand hvor et barn- oftest hvor foreldrene er engasjert i en betydelig konflikt med utspring i samlivsbrudd eller skilsmisse- **allierer** seg veldig med den ene av foreldrene (den foretrukne foreldren) og **avviser** å ha et forhold til den andre foreldren (den utstøtte eller tilsidesatte foreldren) uten at det foreligger en legitim grunn til dette.

PA

- Det dominerende symptom når det gjelder **adferd** er at barnet nekter eller motsetter seg kontakt med den ene foreldren
- Det primære **mentale symptom** er barnets irrasjonelle angst eller fiendtlighet mot den avviste foreldren.

Professor William Bernet anslår at
tilstanden rammer **1 prosent** av barn og
ungdommer i USA

William Bernet er en av hovedforfatterne
bak boken:
Parental Alienation
The Handbook for Mental
Health and Legal Professionals

Parental alienation syndrome

Dette begrepet brukes om et barn eller en ungdom som utviser flere typer **karakteristisk adferd** som har blitt definert som et syndrom. Vanligvis omfatter syndromet en **årsaksfaktor**, nemlig den foretrukne og idealiserte foreldren (Alienating parent, AP)

Parental alienation syndrome (PAS)

- Første gang beskrevet av den amerikanske psykiateren **Richard A. Gardner** tidlig på 1980-tallet
- Regnes som ”**oppdageren**” av dette syndromet
- Han publiserte over 40 bøker og 250 artikler om ulike temaer innen barnepsykiatri

Parental Alienation Syndrome

- Foreligger ved **konflikt** særlig etter samlivsbrudd
 - Den ene av foreldrene tar **ulike midler/metoder** i bruk for å sette barnet (barna) opp mot den andre foreldren i den hensikt å marginalisere sistnevnte i barnets liv
- Herunder **fabrikerte beskyldninger** om:
 - Et mangfold av ting, men også fysisk/ seksuelt misbruk
 - Psykisk barnemishandling
- Hver av familiemedlemmene er involvert i prosessen, som **vanligvis starter før samlivsbruddet**

PAS-kjernesyndrom

foreligger når barnet i forbindelse med at foreldrene går fra hverandre – vanligvis-relativt plutselig og uten erkjennbare grunner nesten fullstendig **avviser** den samværsberettigede foreldren og dennes nettverk og **kun forholder seg til** hovedomsorgsforeldren og dennes nettverk
(Def. Ved Rudolf Sponset, Erlangen)

The Alienating parent (AP)

Den favoriserte foreldren

- **Motiv:** Sette opp barnet mot den andre foreldren, ofte for å **eliminere** den uønskede foreldren ut av barnets liv slik at AP kan få full kontroll over barnet
- Utvikler **temaene** for avvisning
- Utvikler **teknikker for programmering** av barnet
- **Liten innsikt** vedr. hvilken skade barnet påføres

Narkissos var i gresk mytologi en vakker unggutt som nymfen Ekko forelsket seg i. Han gjengjeldte ikke hennes kjærlighet og ble derfor **straffet av gudene til å bli forelsket i sitt eget speilbilde**. Da han bøyd seg over en kilde for å slukke tørsten ble han så forelsket og paralyisert av sitt eget speilbilde at han falt i vannet og druknet. Der han falt sto det etterpå en lilje som har fått hans navn (narsiss).

DSM V: Narsissistisk personlighetsforstyrrelse 1 % av befolkningen

Vil gjøre alt for å fremstå som feilfrie. Intens frykt for å bli oppfattet å ha feil eller mangler. Vil nedverdige eller ødelegge alle eller alt som frembringer noen som helst tvil om dette bildet. Men de må også ha mye bekreftelse, ikke minst fra sine barn for å opprettholde sitt selvbilde

- Narcissists will do *anything*, including brutalizing their own family, to maintain their own feeling that others see them as **without any flaws**. And, narcissists have extreme and illogical sensitivities, sometimes connecting the most minute observations with their intense fears of being seen as flawed. Narcissists will strain every muscle to meet their own "flawless" image, and **demean or destroy anyone or anything who casts any doubt on this image**. If you see this dynamic in your partner, family member, coworker, or friend, you are very probably dealing with a narcissist. (Author of *Meaning from Madness*)

Psykisk barnemishandling

Professor Dr. Richard A. Warshak i boken
«Divorce poison»:

Experts regard the attempt to poison a child's relationship with a loved one as a form of emotional abuse. **As with other forms of abuse, our first priority must be to protect children from further damage.** This is not a time for silence

BARNELOVEN

Kapittel 6. Samværsrett m.m.

§ 42. *Barnet sin rett til samvær.*

Barnet har rett til samvær med begge foreldra, jamvel om dei lever kvar for seg. Foreldra har gjensidig ansvar for at samværsretten vert oppfylt. Dersom ein av foreldra vil flytte, og det er avtale eller avgjerd om samvær, skal den som vil flytte, varsle den andre seinast seks veker før flyttinga.

Barnet har krav på omsut og omtanke frå den som er saman med barnet. Den som er saman med barnet, kan ta avgjerder som gjeld omsuta for barnet under samværet.

Jungelloven

Den sterkestes rett

Stanley Milgrams obedience experiment

I kjølevannet av Holocaust ønsket Milgram å undersøke forholdet mellom autoritet og lydighet

Milgram ga sine **forsøktpersoner** i oppdrag å gi testpersonen elektrosjokk ved et læreeksperiment, hvis **testpersonen** gjorde en feil.. For hver "feil" testpersonen gjorde, skulle nest større strømstyrke gis (sjokkstyrke 15 til 450 volt).

Dersom forsøkepersonen ikke fikk noen tilbakemelding om følgende av avstraffingen, gikk **nesten alle opp i maks strømstyrke (450 volt)**, uten hensyn til liv og helse for testpersonen.

Dersom forsøkspersonen fikk høre fortvilelsen og smerteropene fra forsøkspersonen, var **fortsatt 2 tredjedeler** av forsøkspersonene villig til å gå opp i maks strømstyrke, selv om offeret vred seg av smerte allerede ved 300 volt. (Testpersonen spilte at han fikk strømsjokk av varierende grad, men dette visste ikke forsøkspersonen)

Dette forsøket viste, at
alene lydighet i forhold til
autoritet i en ramme av rett, lov
og vitenskapelig prestisje kan
frembringe aggresjon og sadisme
hos helt normale borgere

The Target Parent (TP)

Den fientliggjorte/ utstøtte foreldren

Barn som våpen

- Plutselig kan TP oppleve at ens eget barn, som før var kjærlig og omsorgsfullt, oppfører seg som en psykopat. Hva har skjedd?
- Noen kan ønske å forlate eller **oppgi kontakten** med barnet, på bakgrunn av avvisningen fra barnet
- TP vil kunne avfinne seg med å spille en **marginal rolle i barnets liv**

Barnet

- adopterer **temaet/temaene** for avvisning
- **Lar være eller nekter å opponere** mot AP på tross av selvmotsigelser
- Adopterer AP's **teknikker** (f.eks spionere på TP)
- **Intensiteten** av avvisningen av TP kan være voldsom
- Kan adoptere **åpenbare løgner** om TP uten å kunne gi gode forklaringer når de senere innrømmer dette

Kort til en TP fra to tidligere kjærlige og omsorgsfulle barn:

DU ER EN STOR DRITT!
DET ER GREIT NOK AT DU
ØDELEGGER DEN 17. mai for oss,
MEN VI VIL ALDRI I LIVET
BESØKE ELLER SE DEG MER!

Parental alienation syndrome (PAS)

Ifølge Gardner (1998) åtte primære manifestasjoner hos barn som blir ofre:

1. Det pågår en sverte- og nedrakkingkampanje rettet mot den andre foreldren, og barnet blir besatt av hat mot han eller henne (the target parent, TP). Foreldre som barna elsker kan tilsynelatende plutselig oppleve at barnet er blitt fylt av **hat og frykt** mot denne foreldren.

Plutselig er det ikke noe som er bra med denne foreldren, og barnet oppfører seg som om det aldri har hatt noen positive opplevelser med TP

PAS

- **2) Absurde og overfladiske rasjonaliseringer** (idylliserende motivering av en handlemåte. Vedkommende er ofte ikke klar over sine egentlige motiver)
- Vanligvis vil kritikken mot TP ikke vært tilstrekkelig til å frembringe hat hos barnet. For eksempel at man slurper når man spiser suppe eller å ha servert mat som ikke smakte godt.
- **3) Mangel av ambivalens**
 - Den ene foreldren (AP) er god og helt feilfri, og den andre (TP) er **ond og forferdelig**

PAS

- 4) Barna påstår hårdnakket at avgjørelsen om å avvise den andre foreldren helt og holdent er deres egen
 - Gardner kaller dette fenomenet ” The independent thinker” – fenomen
- 5) Fravær av skyld hvordan barna behandler TP
 - ”Han fortjener ikke å se meg”. TP får ingen takk for gaver og andre ting man har gjort for barna

PAS

- 6) Barna utviser refleksartet støtte til AP i omsorgstvisten, uten å vise noe ønske om å være upartisk eller høre TP's versjon.
- 7) PAS-barn benytter fraser og ideer om TP som stammer fra AP. Barna vil hårdnakket hevde at ting som de ikke forstår er sant
 - ” Du er bare sånn geologisk far”
- 8) Ikke bare er TP blitt svertet, foraktet og unngått, men også hele dennes familie.
 - Besteforeldre, tanter, onkler, fettere og kusiner som barnet har vært glad i, blir plutselig avvist

Stanley S. Clawar, Ph.D., C.C.S.

Brynne V. Rivlin, M.S.S.

Forfatterne bak boken:

CHILDREN HELD HOSTAGE

DEALING WITH PROGRAMMED AND
BRAINWASHED CHILDREN

American Bar Association 1991

It is based on a
twelve-year
study of 700 cases
in the authors'
counseling and
evaluative work
with children
of divorced couples

” Avhengig av anvendt teknikk, fant vi at 4 til 85 prosent av kvinnene og 2 til 25 prosent av mennene var involvert i programmering /hjernevasking av sine barn.” Altså flere kvinner enn menn. I tillegg var kvinnene mer tilbøyelige til å begå ekstrem type programmering/hjernevasking

Children held hostage

”Virtually none of the accusations made by programmers and brainwashers were verifiable (”Poor parenting”, ”She hates the child”, ” He is never home”, ”She is not interested in their educational success,” or exaggerated for purposes of damaging the relationship (” He travels all the time”).

The majority of accusations were shown to be the opposite or to have no relevance to parenting contact. The exception, of course, was when various kinds of abuse and neglect were demonstrated by evaluators or therapists.” (side 165)

Children held hostage (N= 700)

- Undersøkelsen viste **hvor lett programmering/hjernevasking ofte kunne avdekkes** når spesielle intervjueteknikker/ observasjoner/ undersøkelsesmetoder ble benyttet
- **80 %** av barna ønsket at prosessen ble oppdaget og opphørte
- **Ca. 90%** av barna samarbeidet åpent eller skjult
- **70 %** av barna opplevde lettelse over at dilemmaet med programmering og hjernevasking ble oppdaget

- Påstander om foreldre-kontaktpreferanser må testes med forsiktige intervjueteknikker som forholder seg til betingelsene for reell kontroll. I undersøkelsen forandret 65 % av barna påstandene sine umiddelbart.
- Intervjuer: Hvis manna sa det var OK, ville det hjelpe deg til å se pappa oftere ?
- Barn: Hun kommer aldri til å si det. Ikke tale om
- I: Men hvis hun gjorde det ?
- B: Ja, det tror jeg

Children held hostage

- Undersøkelsen viste også at **langsom "fase-inn rekontakt"** som oftest ikke var nødvendig eller spesielt effektivt, selv ved alvorlig programmering. Slik langsom rekontakt bare forsterket budskapet at TP var farlig når AP fortsatte indoktrineringen
- Av de ca. **400 sakene** hvor **retten** hadde økt kontakten med TP (og i halvparten av tilfellene hvor barna protesterte), hadde det ført til **positiv forandring i 90 % av tilfellene** når det gjelder forholdet barn-TP, i tillegg til eliminering eller reduksjon av mange sosial-psykologiske, utdannelsesmessige og fysiske problemer som barnet hadde før intervensjonen.

Barnets beste

Hvordan kan det ha gått med alle de norske barna som i norske rettsinstanser i flere tiår har blitt fradømt retten til å ha kontakt med begge sine foreldre pga. foreldrefiendtliggjøring ?

Amy J.L. Baker: Intervjuer med 40 voksne som mener de har vært ofre for PAS

Adult children of parental alienation syndrome

Breaking the ties that bind

W.W. Norton & Company 2007

Baker: This book is dedicated to the adult children of parental alienation syndrome and their targeted parents, may they find their way back to each other

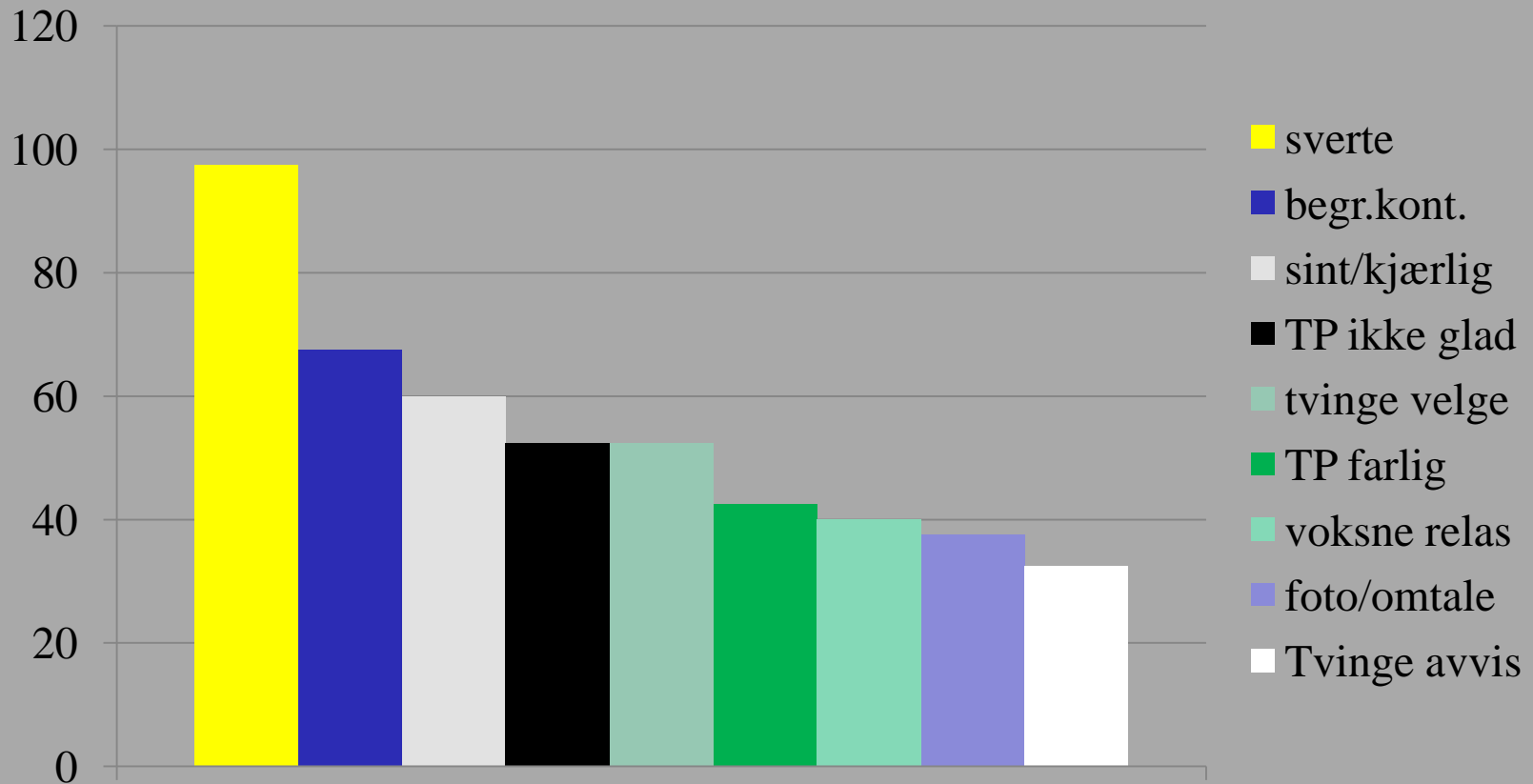
Strategier for å fremmedgjøre barn fra TP

32 forskjellige strategier ble identifisert

- Snakke nedsettende og sverte TP: 97,5 %
- Begrense kontakten: 67,5 %
- Trekke tilbake kjærlighet/ bli sint: 60 %
- Fortelle barnet at TP ikke er glad i ham/henne: 52,5%
- Tvinge barnet til å velge/ uttale lojalitet. 52,5 %
- Skremme barnet med at TP er farlig: 42,5%
- Betro seg til barnet om voksne relasjoner: 40%
- Begrense omtale og fotografier av TP: 37,5 %
- Tvinge barnet til å avvise TP: 32,5 %

9 av 32 strategier (i prosent)

Forskjellige strategier ble brukt samtidig

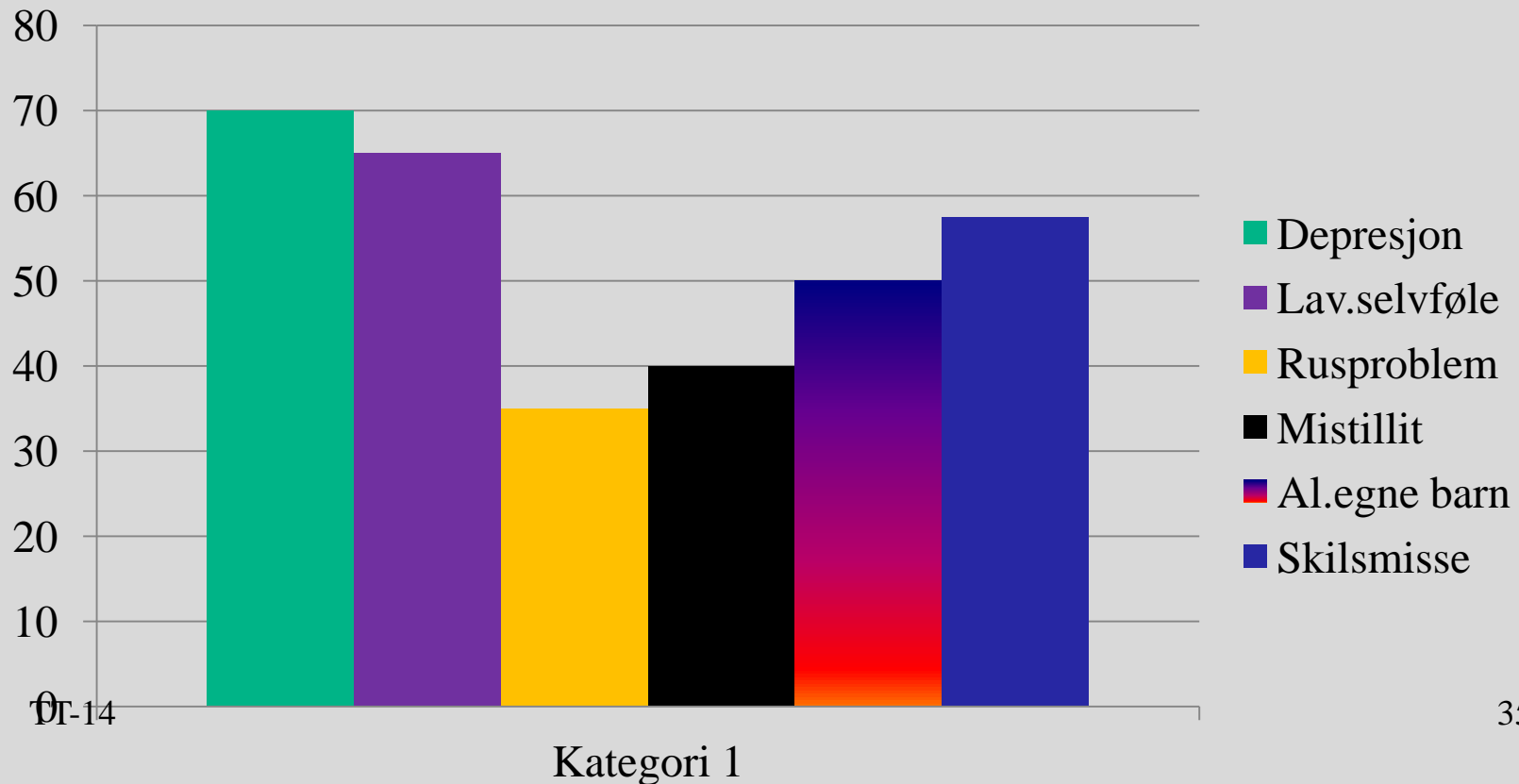

Mishandling og overgrep hos AP

- Mange av de som ble intervjuet i Amy Bakers undersøkelse hadde blitt fysisk eller seksuelt misbrukt:
- 17 hadde blitt **fysisk** misbrukt av AP
- 3 hadde blitt **seksuelt** misbrukt av AP
- 5 hadde blitt **seksuelt misbrukt av en steforelder**
- Baker skriver: ”**Fordi PAS representerer en form for psykisk mishandling, er det plausibelt at noen av faktorene som ligger til grunn for pariental alienation syndrome er de samme som ligger til grunn for fysisk eller seksuelt misbruk**”

Langtidseffekter i prosent

Bemerk at halvparten av de intervjuede hadde vært dobbelte ofre for PAS: Først som barn og dernest som voksne (som TP). Flere av de mannlige deltagerne fortalte at de hadde giftet seg med en person som personlighetsmessig lignet deres mor

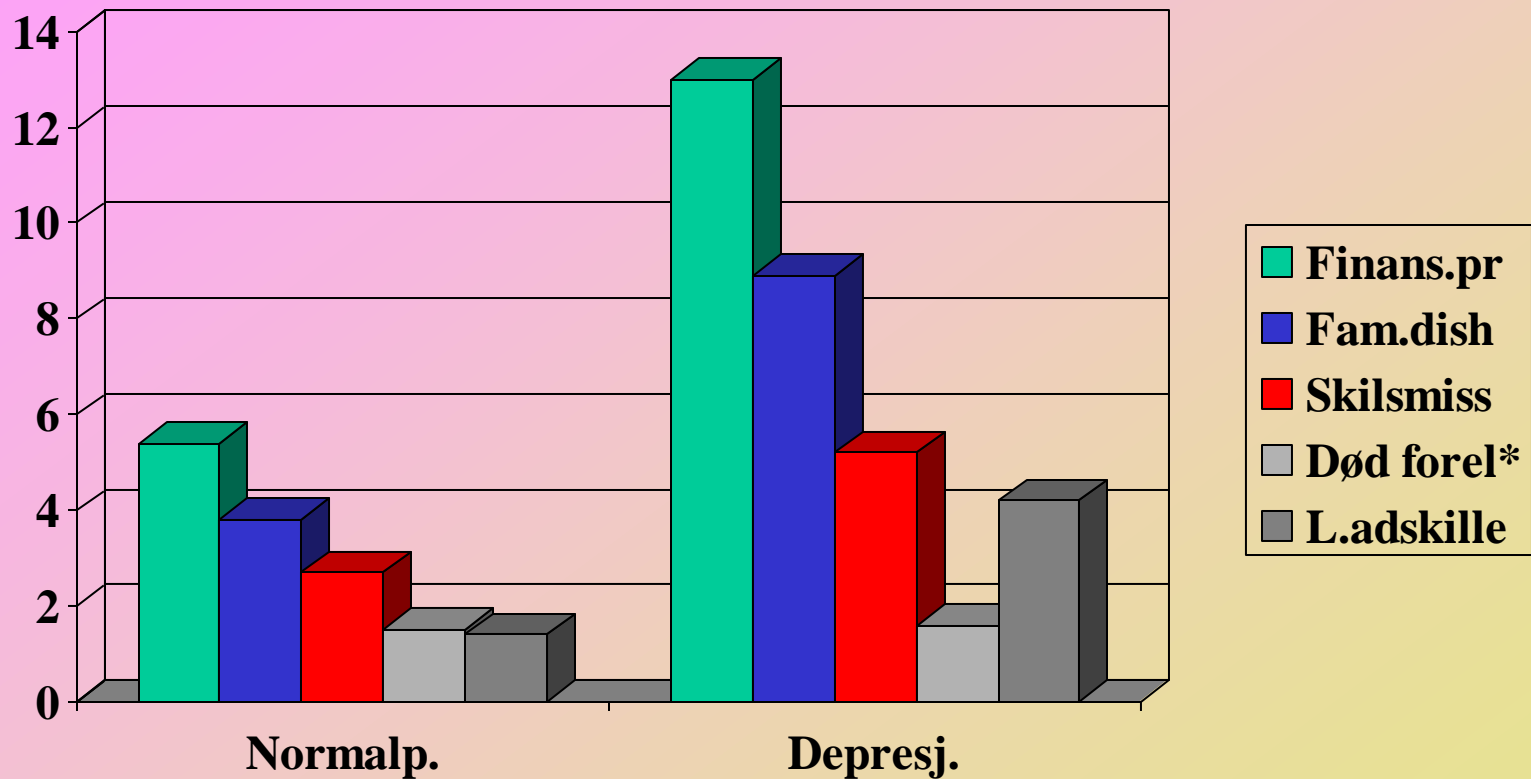

Tredelt budskap til barna fra AP

- AP er den **eneste foreldren** som bryr seg
- AP er **nødvendig** for at barnet skal føle seg trygg og ha det bra
- **TP**, som er farlig og på ingen måte er glad i barnet, **må fornektes for å beholde kjærlighet og aksept fra AP**. Budskapet ligner det sektledere uttrykker overfor sektmedlemmer

Depresjon og belastningsfaktorer i barndom.

Den britiske prospektive studien: National Child Development Study (1958-1991)

Göbbels, Hitlers propagandaminister, var en mester i manipulasjon

Han arbeidet etter prinsippet om at en løgn til sist blir en sannhet dersom den gjentas ofte nok. Hans dagbøker viser en mann som tydelig visste hvordan politisk propaganda skal konstrueres for å påvirke mest mulig effektivt. Propagandaens mål er å få tilhøreren til å gjøre som propagandisten vil. For å få til dette, mente Goebbels at propaganda ikke må virke for åpenbar, den bør presenteres indirekte. Mottakeren må ikke skjønne at han blir manipulert.

Indoktrineringen ved PAS ligner påvirkningen sektmedlemmer utsettes for enkelte religiøse sekter

Heaven's Gate

- **Heaven's Gate** was an **American UFO religion** based in San Diego, California, founded in the early 1970s and led by **Marshall Applewhite** (1931–1997) and **Bonnie Nettles** (1928–1985). On March 26, 1997, police discovered the bodies of **39 members of the group** who had committed suicide in order to reach what they believed was an alien space craft which was following the **Comet Hale-Bopp**, which was at its brightest.

Knutbydrapet

VG 31/1 04: Pastor Helge Fossmo skal ha detaljstyrt livet til sektmedlemmene i den vesle bygda Knutby

Den prisbelønte boken Jeopardy in
the Courtroom
av prof. Dr. Stephen Ceci og dr.
Maggie Bruck

-viser hvor lett barn kan bli
manipulert til å gi falske beretninger
om dårlige ting de har opplevd

Musefelle

- I en studie ble barna bedt om å tenke flere ganger på om de hadde opplevd forskjellige hendelser, slik som å få fingrene i en musefelle og å måtte reise til sykehus for å få den fjernet. Etter ti møter, fortalte over halvparten av barna om falske opplevelser i deres liv.
- Historiene var så spekket med detaljer at eksperter ikke kunne skille mellom hvilke historier som var sanne og hvilke som var falske.

5.5.3. Ytre suggestibilitet

Justis- og beredskapsdepartementet: Dommeravhør og observasjon av barn. Evaluering fra arbeidsgruppe
(Mine uthevninger)

- Med ytre suggestibilitet mener vi hvordan barnets hukommelsesprosesser kan bli forstyrret av **måter barnet blir spurt på**. Ved å utvikle forskningsdesign/modeller for å studere falsk hukommelse hos barn, har forskere vist at det er **relativt ukomplisert å skape falsk hukommelse og feil hukommelse hos barn med effektiv påvirkning**. For eksempel, dersom man **spør et individ tilstrekkelig mange ganger om en hendelse som aldri har skjedd, begynner personen å tro på dette og produserer egne historier som kan virke overbevisende og riktige**. Rapportene etter slike induksjoner kan inneholde mange detaljer og personen kan også uttrykke sterke følelser knyttet til fortellingene. **Det er umulig, selv for fagfolk, å se eller vurdere forskjellen på slike historier, noe man har vist i utallige eksperimenter.**

Justis- og beredskapsdepartementet:
Dommeravhør og observasjon av barn. Evaluering fra
arbeidsgruppe

For eksempel har man i replikerte undersøkelser vist hvordan induksjon av **negativ karakteristikk** om en person/hendelse påvirker hvordan barnet som blir intervjuet **rapporterer om en hendelse som omfatter denne personen/hendelsen** (negative stereotype). Man har også vist hvordan **gjentatte intervjuer hvor bruk av ledende og suggestive spørsmål** anvendes, leder til at barn kan komme til å tro på og rapportere om hendelser **som aldri har funnet sted.**

Robins historie (forkortet)

39 år gammel på intervju tidspunktet

- Foreldrene gift 20 år gamle. Bosatte seg i Rhode Island
- 1 eldre bror. Mor var den som manipulerte og satte Robin opp mot faren. **Robin var 4 år da foreldrene ble skilt.**
- Som for de fleste andre i undersøkelsen, var det å **sverte og snakke nedsettende om faren hennes primære strategi.** «Jeg ble fortalt at han var veldig voldelig og at han var en alkoholiker, at han pleide å slå meg og min bror og min mor og at han kom full hjem for å ta penger og gikk så ut for å drikke for pengene, at han var en skjørtejeger.» Moren fortalte også at faren hadde sittet i fengsel, at han ikke var noen god far, at han ikke var verd sin sønns kjærlighet og respekt og ga uttrykk for at han var farlig. (side144)

Robin, forts.

- Kort tid etter at foreldrene bli skilt, giftet Robins mor seg og familien flyttet til Michigan. ” Jeg husker bare at den nye fyren dukket opp og at min mor sa til meg:” Dette er din nye pappa.” Da Robin spurte hva som hadde skjedd med hans gamle pappa, fortalte hun ham at han var en dårlig mann og sa: ” Du kan ikke ha en dårlig mann som pappa. Du skal ha en god mann som pappa og det er derfor jeg fant en ny pappa for deg.”

Robin, forts.

- Etter flyttingen til Michigan var det **intet samvær** eller kontakt far-sønn. Likevel fortsatte nedrakkingen av faren.
- «**Saken er at hun forsøkte å slette ham ut av våre liv som om han aldri hadde eksistert. Nesten som om han var død**», fortalte Robin

Robin, forts.

- Det var **ingen bilder** av hans far i huset og ingen tilfeldige diskusjoner om faren. Det var **forbudt å nevne farens navn**
- Hvis Robin sa noe om faren, fikk han straks høre: «**Hvordan våger du. Hvordan våger du. Du snakker om noen som alltid behandlet deg som søppel. Som alltid behandlet meg som søppel.**»

Robin, forts.

Og nå har du fått en god mann. Nå har du en god far. Han sørger for mat på bordet og tak over hodene våre. **Hvordan våger du bare å nevne hans navn i dette huset.**», sa moren

- ”Som du forstår, slike ting og jeg kom til det punktet hvor jeg ikke engang nevnte det”.
- **Robin ga så opp relasjonen og begynte å hate sin far:**

Robin, forts.

- S: Hvor mye av det din mor sa tok tak inne i deg?
- R: **Absolutt alt! Hun var min mor. Hun var Gud !**
- S: Hva skjedde **hvis noen spurte deg om din pappa?**
- R: Jeg ville fortelle dem om Pete.
- S: Hva tenkte du om din far? Var han ikke god?
- R: **Han må ha vært slik.** Min mor fortalte meg dette. Slik må han ha vært. **Min mor ville ikke ha løyet for meg.**

Robin, forts.

- S: Har du noen gang husket at du ble slått?
- R: Jeg har aldri husket noe slikt. De eneste minnene jeg hadde om ham var gode minner, men hvis min mor sa det, må det ha vært sant

The turning point

- Robins mor og stefar fikk etter hvert økte rusproblemer , og det samme fikk han selv.
- Robin gikk så inn i det militære og kom ut da han var 24 år, og giftet seg. Han innrømmet overfor kona at han var avhengig av alkohol og narkotika.
- 26 år gammel kom han i behandling, og det var der han fikk et **brev** fra sin virkelige far. Der sto det: ” **Jeg har lett etter dere i årevis. Til slutt engasjerte jeg en privat etterforsker som fant dere.**”

Happy end for far og sønn

- I den påfølgende telefonsamtalen gråt far og sønn, og faren fortalte at han alltid hadde elsket guttene og hadde lett etter dem i årevis. Han kunne ikke huske å ha slått barna overhodet.
- Ikke overraskende førte gjenforeningen med faren til økt konflikt med moren.

Amy J. L. Bakers undersøkelse

Hva med fientliggjorte foreldre som gir opp ?

- ” De voksne barna følte seg krenket og sinte når den tilsidesatte foreldren til slutt ga opp å forsøke å ha en slektskapsforbindelse.

Uansett hvor hårdnakket de hadde vært vedr. at de ikke ønsket å ha noe å gjøre med den tilsidesatte foreldren, så var de fortsatt sjokkerte når foreldren respekterte dette valget og trakk seg tilbake. Vanligvis ble dette oppfattet som avvisning.” (s. 212)

Amy J. L. Bakers undersøkelse

- ”De uttalte overbevisningen om at den tilsidesatte foreldren skulle ha forstått at barna var dukker, som bare etterapet ordene og utførte handlingene som de hadde lært for å opprettholde forholdet til den favoriserte foreldren. Egentlig ba de TP å handle som om det var to barn: Det fremmedgjorte barnet som gikk gjennom prosessen med fremmedgjøring og barnet som var glad i den tilsidesatte foreldren og aldri ønsket å miste tilknytningen”
- De ønsket også at TP skulle fortsette å sende kort og brev på tross av AP’s nedvurdering og hindring av kontakt.

3 stadier av programmering

1. Tema for fremmedgjøring
2. Manipulering av følelser
3. Belønning/straff

Stadium 1: Tema for fremmedgjøring

- Identifiseres ofte **tidlig**
 - Av AP, av TP eller tilfeldig
- **Ulike temaer**, ofte generalisert ut i fra enkelthendelser
 - Manglende interesse for barnet
 - Aldri glad i barna
 - Alkoholiker, kriminell osv.
 - Frykt for kidnapping
- Troen på aktuelle tema kan bli av **psykotisk karakter**

Stadium 2: Manipulering og indusering av følelser. AP kan benytte følgende strategier:

- **Skyld**
 - Jeg forstår ikke hvorfor faren din forlot oss. Alt var jo så bra
- **Ydmykelse**
 - Du får ikke lov til å klemme den dumme kjæresten til moren din. Forstår du?
- **Frykt**
 - Dere vet at jeg er her hjemme hele tiden mens dere er hos faren deres, og at dere kan ringe meg når som helst på døgnet hvis dere skulle trenge meg

Manipulering/indusering av følelser

- **Spille offer** (stakkars meg)
 - Moren deres skal dra meg for retten igjen. Når skal hun la meg få tid til å være sammen med dere?
- **Få sympati**
 - Jeg har ikke råd til å reise med dere så mange steder som faren deres. Han har mye mer penger

Manipulering/indusering av følelser

- Fortelle barnet "sannheten" om tidligere hendelser
 - Jeg lot være å fortelle dere masse ting før faren deres forlot oss for at dere ikke skulle bli lei dere, men nå har dere krav på å få en forklaring
- Ettergivenhet
 - Selvfølgelig er bare fint at dere kan skyte med salong-gevær sammen med meg. Moren deres vil bare ikke at vi skal ha det gøy sammen

Manipulering/indusering av følelser

- Trusler

– Jasså? Dere hadde det bra hos faren deres? Kanskje det hadde vært bedre om dere hadde **flyttet til ham** og like godt blitt boende der? Jeg vil bare at dere skal vite, at hvis dere gjør det, får dere **aldri se meg igjen**

Manipulering/indusering av følelser

- Fremmedgjøringstema og følelsesinduksjon blir **repetert om og om igjen** helt til barnet er på linje med AP
- Så snart barnet er kommet dit, kan AP begynne å **trekke seg tilbake** og la barnet ”bære ballen”
- **AP tester programmet:**
 - ” **Det er ditt valg**”.
 - Sjekke at barnet alltid gir negative beskrivelser etter å ha vært hos TP

Manipulering/indusering av følelser

- Jo mer barnet avviser TP slik AP har lagt opp til, desto mer kan AP **trekke seg tilbake** og dramatisk be om at folk må høre på hva barnet har å si
- **Barneombudet**: Lytt til barnet!
- **Barneloven**: Barnet skal høres

3) Belønning/straff

- Etter at barnet er blitt testet, blir dets **medvirkning belønnet** og svakheter i barnets fremmedgjøring blir **straffet** eller tidligere programmering blir **intensivert**
 - Barnet får ekstra oppmerksomhet eller AP gjør hyggelige ting med barnet hvis barnet **kommenterer besøk hos TP på en negativ måte**
 - Barnet bli oversett eller straffet på annen måte hvis det beretter om **positive opplevelser** etter å ha vært hos TP

AP's Teknikker/metoder :

Hjernevasking

Barnet realitetsoppfatning blir tilsidesatt ->

Forvirring ->

Falsk oppfatning av virkeligheten

Åpenbare løgner

- ”Faren deres var aldri glad for å være sammen med dere. Han klaget bestandig over dette, men selvsagt ikke overfor dere, fordi han ikke ville såre dere.

Hvorfor i all verden vil han se dere nå?”

AP's Teknikker/metoder :

Hjernevasking

- Omprogrammering av barnets følelser
 - ” Du var redd for ham allerede da du var **baby**. Du lot ham aldri få holde deg”
- Falske minner
 - ” Husker du hvordan faren din pleide å **slå meg, eller har du fortrent alt sammen?**” Barnet løser forvirringen et slikt utsagn skaper ved å tilegne seg AP's oppfatning eller det AP har sagt

Hvordan oppdage PAS ?

Hvordan oppdage PAS

5 viktige kriterier

- Blokkering barnets kontakt med TP
- Ubegrunnede beskyldninger om TP om mishandling / misbruk
- Forverring av forholdet siden samlivsbruddet
- Alvorlig frykt hos barna for å mishage AP
- Tap av kontakt med hele TP's nettverk

Hvordan oppdage PAS?

Kriterium I : Hindring av samværsrett og kontakt

- TP behandles ikke som likeverdig forelder
- ”AP må «beskytte barnet», med varierende begrunnelser
 - Manglende **dømmekraft** hos TP
 - Barnet blir **urolig**. Trenger tid til å få roet seg. Budskapet er her at TP ikke er en likeverdig forelder og at TP virker forstyrrende på barnet
 - Samværene er **ubeleilige**
 - **Melde barnet på så mange aktiviteter at samvær hindres**
 - **Påstått barnemishandling**
 - **Påstått seksuelt misbruk**

Hvordan oppdage PAS?

Kriterium I: Hindring av samvær og kontakt

- Hvis AP hindrer kontakt med TP over tid, vil barnet stilltiende få det klare budskapet at **den ene foreldren er viktigere** enn den andre. Yngre barn er særlig sårbare for dette.
- **Hver av foreldrene har ansvar for at barnet utvikler et positivt forhold til den andre foreldren.** Hvis dette prinsippet er tilsidesatt i form av å hindre samvær over tid anses kriterium I å være oppfylt.

Hvordan oppdage PAS?

Kriterium II: Ubegrunnede beskyldninger mot TP om mishandling/misbruk

- **Påstander om psykisk barnemishandling**
 - Bunner ofte i ”normale” forskjeller
 - Sengetider
 - Nye partnere som introduseres ”for tidlig”
 - Ulike andre vurderinger mellom AP og TP
- **Påstander om fysisk mishandling**, som av fagfolk avdekkes som ubegrunnet.
 - Færre slike anklager enn påstander om andre typer mishandling, antagelig fordi fysisk mishandling etterlater synlige spor og oftest burde kunne dokumenteres

Hvordan oppdage PAS?

Kriterium II: Ubegrunnede beskyldninger mot TP om mishandling/misbruk

Atomvåpenet i barnefordelingssaker

- **Falske påstander om seksuelt misbruk**
 - Over halvparten av beskyldningene i forbindelse med skilsmisse eller konflikter i forbindelse med samlivsbrudd har vist seg å være **falske** (National Center on Child Abuse and Neglect, Washington, D.C: Department of Health and Human Services, 1998, Contract 105-85-1702). Dette er særlig et problem i forhold til **yngre barn**, som er sårbare i forhold til å bli manipulert ved denne type påstander.

Tap av samværsrett

Atle Joar Hage

- I forbindelse med skilsmisse fra sin kone, hevdet Atle Hages kone at han hadde begått **seksuelle overgrep** mot deres to barn (en sønn og en datter) i tidsrommet august 1980 til juni 1982. I skilsmissesaken ble han derfor **fratatt samværsretten** med barna.

Atle Joar Hage

- I 1984 ble Atle Hage så dømt skyldig i seksuelle overgrep mot sine to barn. Barna hadde vært henholdsvis 3-5 og 5-7 år i den aktuelle perioden. De to barna til Hage ble, på grunn av sin alder (h.h.v. 7 og 9 år gamle) ikke ført som vitner i saken. Hage hevdet hele tiden at han var uskyldig.

- I april 1998 ble han frikjent og renvasket. De to barna, som ikke lenger var barn, hadde krevet saken gjenopptatt, i det de hevdet at det aldri var blitt begått noen overgrep mot dem, og at det hadde funnet sted et **justismord**. Men for Atle Hage kom renvaskelsen mange år for sent. Han tok livet av seg i 1987

Fra Wikipedia:

Lagmannsrettens enstemmige frifinnelse inneholder sterk kritikk av de sakkyndige i straffesaken i 1984.

Ifølge Wikipedia var en av de ansvarlige dommerne i Hage-saken delaktig i justismordet mot Fritz Moen

Hvordan vil **du** reagere hvis du
plutselig blir anklaget for
seksuelle overgrep av ditt barn?

The nuclear weapon

Da må du reagere- umiddelbart !

- Forlang å få en profesjonell utredning av
 - Barnet
 - Den påståtte overgriperen
 - Personen som barnet rapporterte til
- Jo lengre tid det går fra påstanden første gang ble fremsatt og jo flere ganger barnet har snakket med en voksen om hendelsen før en profesjonell utredning, jo større er sjansen for at barnets oppfatning av hendelsen forandrer seg !

Da må du reagere- umiddelbart

- Den profesjonelle utrederen må ha erfaring **både med misbrukte barn og barn med PAS**
- Forlang at utrederen særlig i første samtale med barnet tar opp samtalen på **video**
- Denne samtalen bør som hovedregel skje med barnet alene

TILGI MEG, PAPPA !!

Ukebladet NÅ 29/10 1992:

- Tina Knudsen løy om incest
- Faren satt fengslet i to år

Hvordan oppdage PAS? Kriterium III:

Forverring av forholdet i tiden siden samlivsbruddet

- Et **godt forhold til barnet før samlivsbruddet** har i tiden som har gått forverret seg betydelig
 - **En slik forverrelse oppstår ikke av seg selv.** Hvis en far forsøker å bibeholde det gode forholdet til barna ved oppfyllelse av samværsrett og andre aktiviteter og barna ikke lenger ønsker å ha kontakt med ham, må man mistenke at det kan foreligge PAS. **Det må mer til enn bruddet i kontakten for å forklare hvorfor barna nå avviser TP**
- **Det er ytterst viktig at den sakkyndige nøye sjekker ut hvordan forholdet har vært mellom barn og TP før samlivsbruddet.** Hvis ikke dette gjøres, vil konklusjonene kunne bli feilaktige og til stor skade !

Hvordan oppdage PAS? Kriterium IV:

En uttalt frykt hos barna

- En åpenbar frykt for å mishage eller være uenig med AP i forhold til TP. (Frykt som motor i prosessen)
 - AP forlanger **absolutt lydighet**, og hvis barnet ikke etterkommer dette direktivet, kan det få alvorlige konsekvenser. En jente som opponerte fikk høre: ”Nå har vi bare ett barn” (broren)
 - Hvis barnet er ”ulydig”, er det ikke uvanlig at AP truer med at det burde **flytte og bo hos TP**. Hvis barnet ikke etterkommer forventningene, effektuerer AP vanligvis ikke trusselen, men den blir hengende som en **konstant advarsel**
 - Barna sjekkes via ulike **lojalitetstester**. På denne måten presser AP barnet til å velge mellom foreldrene

Hvordan oppdage PAS ?

Kriterium V: Tap av TP's nettverk

- TP's familie
 - Besteforeldre
 - Onkler
 - Tanter
- Tidligere venner og skolekamerater

Divorce poison eller mishandling?

- Prof. Richard A. Warshak i boken Divorce poison: The spread of hatred is one of the best ways to distinguish between children who are the **victims of divorce poison** and those whose **alienation is a response to mistreatment** by a hatred parent.
- Children who are severely abused by their fathers, for example, generally welcome the loving involvement of their father's relatives

Karakteristika ved barna

- Hemmelig forståelse og **ensidig allianse** med AP
 - ”Da pappa forlot **oss**”. ” **Vi** har ikke nok penger”
- **Etteraping** av uttrykk og ord fra AP
 - 8-åring til TP: «Du er bare sånn **geologisk far**»
- Barn rapporterer om TP, selv til profesjonelle, som en **spion** ville ha gjort
- Barnet fremviser **dramatikk** kombinert med sårbarhet. Alt synes å handle om liv og død
 - ” Hvis du tvinger meg til å spise middag med ham, vil jeg løpe av sted eller ta livet av meg selv”

Karakteristika ved barna

- Barnets forhold til **TP's nettverk og familie**
- **Splitting:**
 - Barnet kan ikke komme på noe positivt ved TP eller noe negativt ved AP
- Bemerkelsesverdig mangel på **kompleks tenkning** i forhold til tilknytningspersoner
- Barnet fremviser en følelse av hemning når det gjelder **å være glad i eller bli elsket** av noen
 - Judith Wallerstein: The sleeper effect (s.78 i boken: Second Chances)

Hvor taushet ikke er gull

- Hvis du i en tidlig fase av fremmedgjøring av barnet får høre diverse usannheter som går på deg som person og som ikke kan ha noen annen kilde enn din eks, er det viktig at du i en empatisk tone forklarer barnet hvorfor slike utsagn ikke stemmer. **Bli for all del ikke sint. Ikke kom med negative utsagn om din eks.** Det kan komme til å straffe seg.
- Men et utsagn som følger kan være på sin plass: «Noen ganger hender det at pappa (mamma) ikke ønsker at vi skal være sammen og ha det fint. Men det er noe du ikke skal tenke på. Jeg vet at du trenger og er glad i både **mamma og pappa**» (Jfr. Richard A. Gardners bok 1984: The Boys and Girls Book of Divorce)

Profesjonell tilnærming

Profesjonell tilnærming

Faktorer for deprogrammering

- Temaer og innhold i programmet
- Benyttede teknikker av AP
- Varighet og intensitet av program./ hjernev.
- Motivene til AP og det programmerte barnet
- Hvor stor og hvilken skade har prosessen medført?
- Vurdering av tilgjengelige ressurser
- Opprette forbindelse mellom barnet og deprogrammerer/terapeut

Profesjonell tilnærming

- Kjennskap til potensiell risiko ved å starte deprogrammering
- Kjennskap til risiko for ”shutdown”
- Reedukasjon, Rådgivning, Terapi
 - Tradisjonell rådgivning og terapi er ikke effektiv i forb. med deprogrammering
- Hemligholdelse

Profesjonell tilnærming

- Måle forandringene som kan komme eller er oppnådd
- Selvmotsigende utsagn
- Ikke adekvat informasjon
- Angrep rettet mot TP's moral
- Ensidig allianse
- Spionering
- Manglene tillatelse til å være glad i begge foreldre

Profesjonell tilnærming

- Atypiske uttalelser
 - TP omgjøres til et monster: ”Han der ute”
- God/ dårlig forelder
 - SP: Hva slags mening har du om mamma?
 - Barnet: Jeg vet at mamma er slem.
 - SP: Hvordan vet du det?
 - Barnet: Fordi pappa sier det, og jeg tror på alt han sier. Pappa lyver aldri for meg

Profesjonell tilnærming

- Introduksjon av objektivt/subjektivt materiale
 - Jfr. profesjonelt intervju
- Modifikasjon av miljø i forhold til AP og TP
 - Restriksjon av kontakt med AP
 - ”Som en generell regel fant vi at forandring av det fysiske miljøet og økt sosial kontakt med den fiendtliggjorte foreldren er de store veiene å deprogrammere et barn på. Jo mer sammenhengende og regelmessig kontakt barnet har med den som programmerer og hjernevasker, desto mer sannsynlig er det at prosessen fortsetter og at skaden øker” (Clawar & Rivlin, s.148)

Et profesjonelt intervju

(etter kartlegging)

- **Barnet:** Faren min hater meg
- **Intervjuer:** Tror du det?
- **B:** Ja
- **I:** Vet du hvorfor du gjør det?
- **B:** Han bare gjør det
- **I:** Hva nøyaktig gjør han som får deg til å tenke at han hater deg?
- **B:** Han plager **oss**

- I: Hvordan da?
- B: Han kjører rettsak mot oss, det koster penger, og til og med gjør han at jeg må komme hit
- I: Så det at faren din går til retten er bevis på at han hater deg
- B: Ja. Han skulle bare latt oss være i fred og da ville alt være ok
- I: Hva nøyaktig tror du er grunnen til at han går til retten?
- B: Fordi han vil at vi skal ha det vondt
- I: Jeg spurte deg nettopp et spørsmål som gjaldt bare deg, og du svarte med ordet "oss". Hvem er "vi"?

- B: "Oss" er meg og mamma.... og søsteren min
- I: Kunne du svare på spørsmålet ut fra hva du selv mener? I din bevissthet, hva du selv tenker og mener?
- B: Jeg tenker at mamma er med, hun også
- I: Jeg forstår det. Men prøv å snakke til meg fra ditt eget hjerte fra nå av og uten at du tenker på hva noen andre tenker eller ønsker. Vi kan snakke om mamma senere. OK?
- B: OK
- I: Altså. Hvorfor ender pappa opp i retten?
- B: Han pukker på at **han vi se meg**

- **I:** Mener du at det at pappa vil se deg er beviset for at han hater deg?
- **B:** Det høres rart ut, når du sier det på denne måten
- **I:** Hvordan vil du uttrykke det?
- **C:** Det er forferdelig å gå til retten, å snakke med advokater, dommere, leger og alle mulige personer
- **I:** Men pappas ønske er å se deg. I ditt hjerte og hode, er det det samme som at han hater deg?
- **B:** Nei. Men mamma blir så stressa når det hender, og det er så vanskelig for meg å takle det

- **I:** Hvis jeg fortalte deg at pappa hadde tårer i øynene når han snakket om at han ikke hadde sett deg på 6 måneder, ville du tro meg da?
- **B:** (Barnet begynner å gråte). Jeg vet ikke hva jeg skal gjøre. Jet vet ikke hva jeg skal gjøre. Det er så vanskelig
- **I:** Hvis det ikke ville stresser moren din, ville du ønske å se pappa oftere?
- **B:** Det skjer aldri. Hun ville bli veldig stressa. Det sier hun også
- **I:** Ville du ønske at jeg forsøker å hjelpe deg, hvis jeg kan?
- **B:** (Fortsatt gråtende) Ja ! (s. 147)

Fremgangsmåten:

1. Akseptering av barnets ståsted

– Faren min hater meg

2. Klargjøre grunnlaget for barnets meninger

Han plager oss

3. Skille barnets egne meninger og følelser fra andres meninger

Hvem er ”vi”?

4. Utforske videre barnets personlige oppfatninger og synspunkter

– Men du har rett til å mene noe selv også. Hva mener du selv?

5) Stille et kontradiktorisk spørsmål

- Men pappas ønske er å se deg. I ditt hjerte og hode, er det det samme som at han hater deg?

6) Skape en emosjonell kontakt til et objektivt faktum

- Pappa går til retten. Pappa hadde tårer i øynene

7) hjelpe barnet til å bli oppmerksom på at dets eget ønske var å beskytte AP.

Mamma blir så stressa

8) at moren kringkaster negative budskap

9) Denne nye erkjennelsen leder til et ønske om

profesjonell intervensjon og en enighet om å hjelpe

TT 14
barnet hvis det er mulig (s 147)

Family Reunification Treatment (FRT) in
a forensic setting

Rettslig familiegjenforenings-terapi
(R-FGT)

En integrert modell

- En avgjørende komponent i behandlingsmodellen ved familiegjenforenings-terapi er bruk av rettssystemet for å bevege partene mot de ønskede mål
- Tidligere erfaring har vist at dysfunksjonelle familier med PAS henvist fra retten ikke har resultert i effektiv terapi med mindre retten har vært aktivt involvert

Family Reunification Treatment (FRT) in a forensic setting *Rettslig familiegjenforenings-terapi (R-FGT)*

- **Beordret av retten** i forbindelse med en pågående **rettstvist** om samvær/ omsorg
- **Utgangspunktet er barn som nekter å ha kontakt med den ene foreldren**
- Flesteparten av barna fyller kriteriene for **PAS**
- Retten har ved det rettsforberedende møtet ikke funnet en legal grunn som rettferdiggjør barnets vedvarende fremmedgjøring fra vedkommende forelder, og beordrer gjenforeningsterapi for å løse problemene og for å unngå ytterligere rettslig intervensjon, herunder rettssak.

Rettslig familiegjenforenings-terapi

- Når dette skjer blir en rettskjennelse signert av dommeren. Her blir foreldrene og barn pålagt å delta i behandlingen ved den instansen man har blitt enige om
- På denne måten henvender retten seg til det psykiske hjelpeapparatet for å bidra til å løse problemet. Behandlingen er altså ikke bare rekvirert av retten, men innebærer også en integrasjon av retten og helsetjenesten
- ^{TT-14} I mitt neste foredrag skal vi gå nærmere inn på denne (R-FGT) og andre aktuelle terapiformer

Krigerske individualterapeuter

- I noen tilfeller vil barnet allerede være i «terapi» hos en terapeut, som ikke har innsikt når det gjelder PA og som aldri har tatt kontakt med den tilsidesatte foreldren.
- Slike terapeuter kan vært til stor skade for barnet, og kan i noen tilfelle ødelegge mulighetene for en vellykket rettslig FGT.
- I noen tilfeller kan det være nødvendig å stanse all annen terapi mens R-FGT pågår.

Dømt til fortsatt psykisk barnemishandling ?

- Mange unnlatesessynder i moderne norsk rettshistorie, hvor man i barnefordelingssaker lander på **status quo** istedenfor å hjelpe og redde barn som er i stor nød. Hvorfor skal ikke barnets beste tolkes slik at barn får en reell og helt nødvendig hjelp til å kunne vokse opp uten fortsatt psykisk mishandling ?
- *Prof. Warshak: “As with other forms of abuse, our first priority must be to protect children from further damage”*

Et urovekkende eksempel på falske minner hos barn

«Sam Stone»

Fra boken «Jeopardy in the courtroom»

- I en studie besøkte Sam Stone klassserommet til en førskole. Han sa hallo, gikk rundt i rommet i to minutter, sa ha det og forlot rommet. Det var det hele. Han rørte ingenting.
- De neste ti ukene ble barna intervjuet fire ganger og ble bedt om å beskrive Sams besøk.
- En måned etter det fjerde besøket, intervjuet en annen voksen barna. Han spurte barna om om to hendelser som ikke inntraff: «Gjorde Sam Stone noe med en bok eller en bamse?»

- Forskerne fant ut at de kunne frembringe falske rapporter vedr. Sam både ved å **snakke nedsettende** om Sam og ved å stille barna **ledende, suggestive spørsmål**. Forut for Sams besøk ble barna fortalt en episode om hvor klossete Sam kunne være:
- Barna ble fortalt at Sam fikk låne en Barbie-dukke av fortelleren kvelden før Sam besøkte førskolen. Men denne gangen ble de fortalt at Sam snublet i trappen og brakk armen til Barbie-dukken. «Tenk at han alltid skal bli utsatt for uhell og brette ting!»

- Dagen etter Sam Stones besøk, ble barna **vist en tilsølt bamse** som ikke hadde vært i rommet under Sam's besøk. Barna ble spurt om de visste hvordan bamsen var blitt tilsølt.
- Et eksempel på et ledende (suggestivt) spørsmål var følgende: «**Husker dere da Sam Stone besøkte klasserommet deres og sølte kakao på den hvite bamsen?** Gjorde han det med vilje eller var det et uhell?»

Hvordan gikk så dette?

- Ved det siste intervjuet var det hele 72 % av barna som feilaktig kriminaliserte Sam Stone. Som i musefelle-studien spekket barna historiene med fabrikkerte detaljer, og nok en gang bommet ekspertene når det gjaldt riktigheten av det barna fortalte.

Ekspertene var sikre

- Forskerne viste videoer av intervjuene med barna til spesialister som snakker med barn i forbindelse med kriminalsaker og som behandler barn som antas å ha blitt misbrukt.
- Disse ekspertene var sikre i sine konklusjoner vedr. hvilke hendelser som hadde funnet sted og hvilke som ikke var reelle

MEN EKSPERTENE TOK FEIL !

De tok ikke bare feil. De tok grundig feil:

De barna som de vurderte å være mest nøyaktige var faktisk de som var minst korrekte når det gjaldt hva de hadde opplevd

Så kanskje det er på høy tid at Parental alienation (PA) tas inn i det norske lovverket slik som i Brasil? Der defineres PA i lovverket og det konkretiseres hvordan saken da skal håndteres

(Lei 12.318)

For her hjemme vi trenger vi nye rammer for kartlegging og rettslig behandling i denne type saker, slik som ved rettslig «reunification therapy»

Er våre politikere egentlig interessert i at våre barn skal en lykkelig oppvekst? Da må det handles nå !!!

